

Ковіненко Орина Олександрівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Халапсіс Олексій Владиславович
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ ЛЮДИНИ В РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

У наш час продовжується дослідження життєвого циклу цивілізацій, критеріїв прогресивних змін у наявних цивілізаціях і перешкоди на шляху до їх реалізації. Цілком зрозумілим є той факт, що будь-яку новоутворену культуру постійно підстерігає небезпека краху під час життєвого циклу, після чого вже зруйноване може перетворитись у щось наступне, оновлене, а може й назавжди зникнути.

Освальд Шпенглер порівнює цивілізацію з живим організмом, який спочатку росте, потім дозріває, живе, в'яне й гине наприкінці [1]. Арнольд Тойнбі вважає цивілізацію неподільною сутністю та зазначає, що в питаннях розвитку останнє слово завжди залишається за людиною. Так, Тойнбі взагалі не прив'язує долю до суспільних процесів, він говорить, що «особистості, а не суспільства створюють людську історію» [2].

За Тойнбі, існує концепція Виклик-і-Відповідь. Виклики можуть бути двох видів – зовнішніми та внутрішніми. Приклади зовнішніх викликів: успіхи чи занепади в науковій сфері та в інших галузях розвитку суспільства, внутрішні виклики – стимул, порив генія, натхнення.

У свою чергу, все суспільство поділяється на пасивну більшість і творчу меншість [3]. Щоб суспільство було здатне відповісти на виклик, у ньому необхідна участь справжніх Особистостей, тобто тих людей, які можуть повести за собою інших.

Коли одна особа виступає з новою ідеєю, за нею підуть і до неї потягнуться люди, тільки якщо ця особа має високу репутацію серед більшості. Якщо одному члену колективу вдалося зацікавити велику кількість людей і переконати у своїй правоті, тоді його можна виокремлювати як Особистість.

Вічні запитання: що може мотивувати людину діяти, де і як знайти достатній стимул для реалізації конкретних цілей, який комунікативний підхід

застосувати під час поширення власної ідеї в публічному просторі, як відновити свої сили після зробленої справи для того, щоби почати виконувати нове завдання. Часто люди страждають через перевтому, перенавантаження. Саме тому «перегорають» внутрішньо і взагалі втрачають бажання чимось займатися.

Іноді деякі справи вирішити неймовірно важко через те, що ніяк не вдається зібратися з думками та змусити себе почати щось робити, це стосується як фізичної, так і моральної праці. Люди в більшості випадків ставлять собі запитання «Навіщо я це роблю?» та можуть довго та старанно шукати на нього відповідь, і це цілком природно. Проте велику роль відіграє формулювання поставленого запитання, саме тому багато психологів радить замінити початкове «Навіщо я це роблю?» на більш вдалу інтерпретацію «Для чого я це роблю?». Тобто подумати про результати діяльності, які плоди вона принесе, по пунктах визначити переваги цієї діяльності. І тоді, зваживши всі «за» і «проти», вдасться зрозуміти, чи потрібно продовжувати займатися цією справою.

Перше небажання докладати зусиль під час займання будь-якою справою виникає ще на початку життєвого шляху, коли дитина не розуміє необхідності, для прикладу, прибирати в кімнаті замість того, щоби подивитись цікавий мультфільм і лягти спати, а завтра знову гратися. Або наочним прикладом є звичка застилати постіль щоранку (чим нехтує навіть достатній відсоток дорослих). Із малого починається велике. Виховання з самого дитинства сильної особистості, яка в майбутньому зможе розпланувати правильно свій день по годинах, розставити пріоритети та не марнувати час, є надзвичайно важливим.

Єдиним критерієм розвитку цивілізації помилково може здаватись технічний прогрес, адже завдяки постійній появі нових технологій у суспільстві зароджується думка, що зараз світ живе значно краще, ніж раніше. Технічний прогрес часто ідеалізують, через це відбувається нехтування духовною сферою розвитку людини.

Спираючись на сутність концепції «Виклик-і-Відповідь», тільки сильні Особистості спроможні достойно зреагувати на Виклик, дати гідну відповідь. Примітивне суспільство може лише прийняти або не прийняти цю відповідь, підтримати ідею або ні. Тож розмірковуючи про життєвий цикл цивілізації, перш за все приділяють увагу творчій меншості, роблять акцент на думках таких людей.

Для того, щоби уміти правильно реагувати та впливати на революційні процеси у світі, кожній людині потрібно безперервно займатися власним саморозвитком.

1. Шпенглер О. Закат Європи: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1. Гештальт и действительность. Москва: Мысль, 1993.

2. Тойнби А. Дж. Постигание истории. Москва: Прогресс, 1991.

3. Тойнби, А. Дж. Цивилизация перед судом истории. Москва: Прогресс-Культура, 1996.